

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino vred
in v Mariboru s pošlji-
njem na dom

za celo leto 3 gld. — kr.

„ pol leta 1 „ 60 „

„ četrt leta — „ 80 „

Naročnina se pošilja
opravništvu v dijaškem
seminarju (Knaben-
seminar.)

Deležniki tisk. društva
dobivajo list brez po-
sebne naročnine.

Slovenski GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Posamesne liste

prodaja knjigar Novak
na velikem trgu
po 5 kr. — Rokopis.
se ne vračajo, nepla-
čani listi se ne spre-
jemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vrstice, če
se natisne enkrat 8 kr
dvakrat . . . 12 „
trikrat . . . 16 „

Prva zmaga slovenska v državnem zboru.

Naša slovenska žilavost, neomahljiva vstrajnost in naposled srečno doma dognana složnost podpirana od modre politike naših lani izvoljenih poslancev prodrila je prvokrat do toliko zelene in moramo reči — sijajne zmage. Za kar so se najboljše naši možje: Cerne, Toman, Svetec, Kosta, Herman, dr. Vošnjak počenši od l. 1861 sem, zastonj potegovali in borili, to je sedaj dognano, saj v državnem zboru. Na sv. Jurijevo prišlo so zadnjič na tem mestu omenjene g. dr. Vošnjakove resolucije v pretres. Zoper želje in terjatve Slovencev govorila sta mariborski Duchatsch in celjski Forregger, zagovarjala pa dostojno in izvrstno slovenska poslanca vitez plem. Schneid in č. g. Kljun. Ko je prišlo do glasovanja, zapustili so dvorano italijanski poslanci iz Primorja in Goriškega z g. baronom Žvegcljem, deželni prezident kranjski g. Winkler je pa ostal in glasoval za Slovence. Vsled tega bila je g. dr. Vošnjakova resolucija sprejeta s 158 proti 128 glasom, t. j. z veliko večino 30 glasov. Opomniti je treba, da so nam k tej zmagi pomagali bratje Čehi, Poljaci, dalmatinski Hrvatje in nemški konservativci; brez teh pravičnih Nemcev bi ne bili zmagali. Tudi 3 Rusini so z nami potegnoli. V naših gimnazijah in realkah ima torej slovenskim dijakom slovenščina biti podučni jezik, vender tako, da se bodo ob enem tudi nemščine do dobra naučili. Dosedanje ponemčevalno mučenje mora prenehati. Dne 26. aprila t. l. bila je še druga resolucija g. dr. Vošnjakova sprejeta, namreč: naj se slovenski jezik uvede na učiteljskih pripravniških v Ljubljani in Mariboru, s pristavkom (ki ga je tudi g. dr. Vošnjak nasvetoval), da se pripravniki in pripravnice morajo tudi popolnem naučiti nemškega jezika. Za sedaj so to veliki uspehi. Bog daj tudi srečno izvršenje!

Dokler bodo naši poslanci tako modro postopali, kakor do sedaj, zboruje sedanji državni zbor, in ostane grof Taaffe minister ter se ne umakne liberalnemu ustavaku, potem ni dvomiti, da bodo resolucije izvršene. Celó novi minister

Konrad nagiba se na našo stran, ker je v državnem zboru javno djal, da se pri šolstvu narodnim in verskim terjatvam vsakako ustreči mora in da v to svrhu ni treba vseh dosedanjih šolskih naredeb prevrči. Ob enem imajo kranjski Slovenci narodnjaka g. Winklerja za deželnega predsednika, ki je nedavno se predstavil cesarjevima bratoma: nadvojvodi Ludviku in Viktorju in naposled nadvojvodi feldmaršalu Albrehtu. „Vsi trije so se jako pohvalno izrekli o Slovencih, o njih zvestobi do cesarske rodbine in cesarstva. Zlasti nadvojvoda Albreht je se kazal dobro podučenega o Slovencih. Vedno prodira izpoznanje, da so Slovenci važen narod za Avstrijo, da so živa trdnjava proti italijanskim nakanam“. To je velevažna novica in novo poročstvo, da nam Slovincem opravičene terjatve narodne ne bodo več dolgo čakale na izvršenje. Nemškutarjem je odklenkalo!

Dva izposojena Nemca.

Zoper slovenske narodne terjatve, kakor jih je dr. Vošnjak državnemu zboru najavil, ni govoril nebeđen pravi Nemec. Pravi Nemci so jih še zagovarjali, to pa jako krepko, namreč plem. vitez Schneid in knez Alojzij Liechtenstein. Tako jasna pravica je na naši strani. Zoper nas zarotila in zglasila je se lastna slovenska kri, namreč mariborski advokat g. dr. Duchatsch in dunajski advokat a celjski rojak in poslanec g. dr. Forreger. Obadva sta rodod Slovence. Kajti Forregerjevi so se nekđaj nazivljali dobro slovenski: Podrekarji. Sedaj sta obadva nemškutarja, in hlapčujeta Nemcem. Toda njuno hlapčevanje ni kaj izvrstno. Res, ako spodnje-štajerski Nemci in nemškutarji nimajo spretnejših zagovornikov, potem žalostna jim majka. Ti dve duševni revii jih ne spravite več na konja nazaj. Forreger je na primer v državnem zboru tako dolgočasno otrobe vezal, da je vse bežalo iz dvorane. Ves njegov govor ni bil druga, nego „nemška kultura“ in zopet „nemška kultura“. On

je freimaurer in darvinijanec ter je vsaj tukaj dosledno mislil rekoč, da so Nemci zaradi svoje „nemške kulture“ uže po naturi odločeni, da požeró slabše Slovence. Lepa hvala! Ako ponemčenemu Forreggerju ugaja v nemškem žrelu čepeti, slobodno mu! Ostalim Slovencem ni volja iti za njim.

G. dr. Duchatsch je pa se tako obnašal in govoril v državnem zboru, da je vzbudil silno nevoljo, ker je govoril „strastno, nedostojno, pamphletski (kakor je bilo „Slov. Narodu“ telegrafirano)“. Bil je silno srdit, toda v srditosti je se hotel režati in z burkami Slovence smešiti. Ploskali so mu najbolj nemčurski pristaši: Karneri, Rechbauer, Pauer, desnica je ob konci sikala. Takšen škandal pouzročil je zagovornik nemčurjev g. dr. Duchatsch.

Človek, ki bere njegov govor po stenografičnem zapisniku, misli nehoté, da je govornik naravnost došel iz dunajskega „wurstel-praterja“ kder se ga je nekaj burk kakšnega „pojaceljna“ prejelo. No, in kaj je govoril? Prav za prav na pamet ni govoril, ampak predčital, kakor nam eden izmed naših poslancev piše. Spretni govorniki vsi le na pamet govoré. Menda je se bal, da ga nebi pomnež zapustil. Sploh je pa blizu isto prežvekal, kar je v Mariboru govoril, le mnogo bolj neotesano, surovo in robato. Slovencem je očital neko „ljubljsko mašino“ ki izdeluje nove besede, ter ruščino in srbsčino rabi, priporočeval nam „Tagespošto“. (Ta evangelij sodi le za možgane, kakoršnih ima dr. Duchatsch), hvalisal mestno „inteligenco“ (pamet) v Mariboru, Celji, Laškem in Ptuiju, zasramoval barona Maksa Rasta rekoč, naj ga Slovenci priznamo za častnega katoličana in častnega Slovenca (No, tako bedasto baron Rast gotovo nebi zagovarjal nas, kakor g. D. Nemce), se norčeval nad našo duhovščino, čes da se v njo varčno posajajo rejenci raznih „Boromee, Viktorinee in Maximiliane“. (Oj, kako krasno je g. D. čeva nemščina!), zatrepetal za mir in sloznost med učenci, povdarjal požrtvovalnost mariborskih Nemcev (Gimnazijo so jezuiti ustanovili s 45000 fl. katere je sporočil jezuit grof Purgstall) zaničeval poslance: Schneida, Hermana, barona Goedelna, češ, da so nam „Slovenci iz dobrote“ (Gefälligkeit — Slovenen,) se rogal sploh poslancem našim, da baje mešnikom vodo na mlini spravljajo, in naposled vsem Slovencem, da posedajo samo pedenjo zemlje od Krasa do Drave (Slov. gorice so g. Duchatschu menda uže: „Urgermanien“), da se dajejo mešnikom za nos voditi (dr. Duchatsch je lani v volitvenjski sili po č. oo. frančiškane poslal, da so ga šli voliti) ter da so sedaj, ko Čehi in Poljaci z mogočnimi ladijami jadrajo naprej, tudi svoje orehove luščine spustili na morje. Revno roganje! Za takšno „inteligenco“, kakoršno je torej g. dr. Duchatsch v državnemu zboru kazal, zraven g. dr. Forreggerja nam Slovencem res ni treba biti žal. Slobodno jo privoščimo — nemčurjem! Da bi pa bil Maribor od prve do slednje duše nemšk, kdo more to reči?

Gospodarske stvari.

Kmetijska napreovalna šola pri sv. Juriji na južni železnici.

III. Tretjega izleta udeležili smo se vsi učenci zopet pod vodstvom g. učitelja Dobnika. Pot bila je danes krajša nego 29. marcija; šli smo le do Celja. Na potovanji so nas g. voditelj izpraševali, kaj in koliko smo si o zadnjem izletu zapomnili. Med tem pogovorom dosegli smo grič sv. Jožefa, kateri smo obiskali; povedalo je se nam, da je ta grič mesto Celje zasadilo vsled nasvetovanja od rajnega g. Vokana. Razkazali so nam tudi č. g. Petriček oskrbnik Celjskega gozdorejstva vrt z novimi sadeži; v vrtu rastejo 1, 2 in 3 letni sadeži borovi, smerekovi in mecesnovi. Taka mlada drevesca bode mestna občina prihodnje leto med kmete razdelila. Tudi 1letni novo zasajeni gozd, kateri na prejšnji stareji gozd meji, smo skrbno ogledovali. Pri tej priložnosti se je pogovorilo kako potrebno je, da se na gojenje gozdov skrbno gleda a) zato ker hoste nas branijo povodnje in plobe b) hude zime c) prehudega piša itd.; daje nam pa tudi, ako z gozdom prav ravnamo, obilno hasna za kmetovanje. Vsak kmetovalec naj bi gledal na to, da za vsako posekano drevo mlada drevesca na prazno mesto zasadi. Le na ta način je mogoče naše gozde ohraniti in marsiktero škodo povodnje in plobe odstraniti. Polagalo se nam je na srce, da naj nasvet rajnega, kmetom in tudi nam nepozabljivega, g. Vokana zvesto spolnimo, ker v izgled nam služi gozd okoli sv. Jožefa, kojega so nam v posnemanje zapustili. Odtod podali smo se v tvornico svetilnega plina; kar je bilo najpotrebnejšega, so nam g. učitelj razložili in šli smo potem v muzej mestne šole. V muzeji so nam naš g. voditelj Dobnik vse, kar je nam kot prihodnjim kmetovalcem vedeti koristno, skrbno razkladali. Tu popisali so nam v obče koristne sesavce, ptice, kače, kebre in metulje; opozorili so nas posebno na škodljivce iz vsega živalstva. Obiskali smo tudi samostan č. oo. kapucinarjev in farno cerkev. Tudi pri prejšnjem izletu v Lemberg smo 3 cerkve obiskovali. Se domu vračaje opazovali smo tudi železno tvornico v Štorah, tudi tu se nam je razlagalo o strojih, koje smo videli. Razkazalo se nam je, kako surovo železo za raznovrstne reči porabijo; kako kovaško železo pridelujejo, videli smo dele raznovrstnih strojev, koje zlivajo in kako kosmato železnino v posebnej tvornici likajo in razdelujejo. — Zanimalo nas je videti, kako surovo železo v plinu raztopijo in ga potem med valjari obdelujejo. — V naš trg se povrnivši, obdarili so nas č. g. Dr. Ipavic, župan naše občine, z ovočnim požlahnjem mladim drevjem in pecikami; pokazali so nam tudi v svojem sadunosniku, kako je treba mlado drevje saditi, ga snažiti, mu rane s terom zamazati, suhe veje odstraniti; podučevali so nas tudi, kako naj cepimo in kako je važno popkovati in kedaj se to delo

vrši. Hvala vsem, ki so pomagali nam do toliko mnogovrstnega poduka!

Pomoček zoper medno roso, tudi deževna ruja ali medavka imenovana.

M. Znana je ona prikazen, ki rastline dosti-krat kakor bi bile z moko potrošene, prevleče. Ta bela presytleka je ravno medna rosa, ki obstoji iz drobnih gljivic, ktere se na rastlinah v nebrojni množini ob ugodnih prilikah zaredé in rast in pro-spevanje njihovo zadržujejo ali celo ustavijo. Dober pomoček zoper tega huđega rastlinskega škodljivca je sledeč: Vzame se 1 kilo navadnega žveplovega prahu in ravno toliko na novo gašenega apna. Oboje se dene v ponvo ali v ktero drugo primerno posodo, v ktero se potem po malem voda priliva in vse med seboj dobro pomeša. Vode se prilije 10—12 litrov. Potem se pristavi vse k ognju, se pridno meša, dokler da se žveplo raztopi, kar se na tem spozna, da dobi vsa tekočina žolto žve-pleno barvo. Zdaj se posoda od ognja proč po-stavi in pusti, da se do drugega jutra vse lepo vsede. Čista tekočina, ki je žveplenožolte barve, se natoči v steklenice in na kakem hladnem pro-storu hranuje. Ko se ta pomoček potrebuje, vzame se nje 1 liter in med 50 litrov vode pomeša, ki je s prva zelenkastožolta pozneje pa bela. S to vodo se rastline s pomočjo prav drobne škropilnice zjutra poskropé, kedar se solnčni in suhi dan pri-čakuje. Ta pomoček, kakor se pravi, vse gljivice zatré in še zdrave rastline napada varuje.

M. Belež za perutninske hleve. Kdor si perutninskega hleva pridno ne beli, ne more nikdar pričakovati, da si bode svojo perutnino zdravo obdržal; kajti snaga je porutnini glavna potreba, če se hoče, da bode reja perutnine tudi prospevala. Apno je v vseh svojih raznih podobah neprecen-ljivo sredstvo v perutninskih hlevih snago ohraniti. Zato je dobro, da se perutninski hlevi, kjer je to mogoče, s prav gladkimi stenami napravijo. Lepo poskobljane deske so za to najboljše, in na vsak način boljše ko pa surove neposkobljane deske. V teh se razni mrčes, ki je perutnini posebno na kvar, v tankih luknjicah in špranjah poskrije in ni ga več spraviti iz perutninskega hleva. Na gladkih stenah se pa to ne more tako lahko zgoditi, po-sebno, ako se še z dobrim apnenim beležem prav do dobra pobelijo. Da je ta belež svojemu na-menu prav primeren, je dobro, če se mu nekoliko karbolove kisline primeša, ki mrčes pokonča, perut-nini pa ne škoduje, ker le služi za razkužninsko sredstvo.

Dopisi.

iz Maribora. (Novo številjenje ali popi-sovanje ljudij.) Letos je razpisano novo števil-jenje našega prebivalstva. Kako se bo imelo izvrše-vati, to kaže okrožnica, katera je dne 9. aprila bila izdana in katero nam je blagorodni g. Jul.

Seeder blage volje v slovenskej besedi na razpo-laganje doposlal. Glasi tako-le:

Po členu III. postave od 29. marcija 1869 se ima zopet ljudstvo šteti in sicer po stanji 31. decembra 1880. K temu potrebne tiskovine bode država priskrbela, števjanje samo na sebi pa ima vsaka srenja na lastne stroške opraviti, in je tudi odgovorna za natančnost tega dela.

Da pa se težko in tudi drago delo štetve ljudstva o pravem času in gotovo dovršiti zamore, je pred vsem potrebno, da se vsako poslopje, v katerem ljudje prebivajo, s številko zaznamo, in tudi v vsakem kraju tabla z imenom kraja postavi, oziroma, da se vse obstoječe številke nadopolnijo, in poškodovane table ponovijo. §. §. 1 do 9 zgo-raj omenjene postave obsegajo natančne naredbe v tej zadevi. Vis. c. kr. namestnija je z odlokom 10. junija 1869 štev. 6958 zaukazala, da morajo napisati tablice v krajih, kjer prebiva samo nemško ljudstvo, nemški biti, — v krajih pa, kjer so Nemci in Slovenci, ali sami Slovenci, slovenski in nemški biti in sicer zavoljo potnikov in vojaških zadev.

Ako je potreba, da se hišne številke predru-gačijo, ali čisto na novo s številkami zaznamovati morajo, je treba to c. kr. okrajnemu glavarstvu v potrjenje predložiti, in sicer v trikratnem pre-pisu. Lakirar g. Miklavž Weiss v Mariboru raz-pošilja na zahtevanje hišne številke in krajne table. Do konca septembra t. l. se mora c. kr. glavarstvu zanesljivo naznaniti, da so vse hiše s številkami zaznamovane in krajne table postavljene. Za izpeljavo štetve se bodo morale srenje prav zanesljivih oseb posluževati, in bodo morale vže zdaj v pretres jemati, na kaki način in po kakih osebah se bode to zgotoviti moglo. Najbolje bi bilo, ako vsaka srenja iz razumnih mož, ki so za to delo sposobni, voli potrebno število štetnih komisarjev, in sicer toliko, da bi vsak po-samezni komisar kakih 20 do 30 hiš za prešteti imel; na ta način bi se mogla štetva v celi srenji v jednem dnevi dovršiti. Ni dvomiti, da se goto-vo v vsaki srenji taki možje nahajajo, ki bi se v javni potrebi in v prid srenje tega dela lotili, ko bi pa v kaki srenji takih mož najti ne bilo, bode morala vže zdaj na to gledati, da si o pravem času dovolj takih štetnih opravnikov priskrbi. Zapisnik imen teh opravnikov in koliko hiš ima vsaki za prešteti, se mora tudi zanesljivo do konca septembra t. l. predložiti glavarstvu.

V srenje, ktere bi v zadevi štetnih komisar-jev o pravem času nič ne storile, bi se morali od glavarstva na njih stroške takšni komisarji od-poslati.

Od Radgone. (Razne novosti.) Letošnji sušec bil je skoz in skoz izredno lep, kar sicer ni navadno; brez vsake zamude smo po vinogradih kopali. Letošnja kop je bila vsled ostrega mraza po zimi tako rahla, da so ljudje le z veseljem ko-pali; nekteri so bili uže pred praznikom sv. Jožefa

gotovi, drugi pa skoraj vsi do velikonočnih praznikov, le nekteri so še potem kopali. Spočetka aprila je vedno deževalo, toda zdaj imamo hvala Bogu zopet lepo vreme, da lahko koruzo, krompir in drugo jarino spravljamo v zemljo. Tudi pri nas je marsikterege obišlo sladko upanje, ko je pred 3. ali 4. meseci slišal od starejih možakov prerokovati, da bodo letošnjo jesen vinogradi z bogato trgatvo obilno povrnili trud pridnih vinogradarjev, toda zdaj so vsi dobri upi splavali po vodi, ko smo sprevideali, da nam je hudi zimski mraz le preveč vinogradov pokončal; še sdaj stoji suho trsje, skoraj brez vsakega znamenja, da bi kedaj hotelo ozeleneti. Obilne trgatve tedaj ne bomo v tekočem letu imeli, morebiti tudi v prihodnjem ne! Za ozimne smo se nekoliko bali, ali zdaj, hvala Bogu, še vse precej lepo kaže, tudi po sadunosnikih se vidi, da bo drevje cvetelo, akoravno je tudi to precej mraz uničil, posebno hruške. Imeli bomo tedaj, ako Bog da, saj nekaj sadovja in leži dihati. Tudi pri nas so nam silni ledeni valovi most pri Radgoni porušili, kakor je čislani „Slov. Gosp.“ uže objavil, ter so morali nekaj časa ljudi in vozove na barni čez Muro prevažati, toda topli se pri tem poslu niso, kakor se je to v bližnjem Spielfeldu godilo, ker se tukaj za prevažanje ni nebeno plačilo zahtevalo. V Radgoni je pred nekaj dnevi neka nečloveška mati svojo novorojeno nezakonsko dete umorila s tem, da ga je v prt zavila in v neko škrinjo položila, kjer se je revče zadušila. Slavna sodnija je to zlobno žensko kmalu zaprla. Žalostno sicer, toda resnično! J. D.

Od sv. Lovrenca na Dravskem polji. (Grozzen požar) vnel je se v petek 16. aprila v noči ob 2. uri. V zgornji vesi pogorelo je 7 hiš, sme se reči do tal. Veter je silno podpihaval ogenj. Goreti začelo je pri tisteh hiši in uri, kakor pred 2 letoma na sv. Petrovo. Le ker je nasprotni veter pihal, mogoče je bilo cerkvo rešiti. Ljudje so trdno spali in se prebujali, ko so jim začele šipe na oknih pokati. Otel so komaj golo življenje. Mnogi so prišli hudo opečeni na prosto. Pri „Antonovih“ je sopuh ženo in jeno sestro tako omamil, da niste mogli dverij najti. Vrli mož, sam ves opečen, ji zgreši zunaj, razdere križe na oknu in sedaj skočita brata skoz okno in izvlečeta na pol mrtvi ženski. Svakinja, pridno pobožno, delavno in obcespoštovano dekle, znano po celej fari pod imenom „Turkova Barba“, je po 3dnevni grozni bolečini na drobu, sprevideana s sv. zakramenti, umrla. Štiri osebe so vsled opeklin in strahu nevarno zbolele. Pogoreli so: Urša Preložnik, Anton Frank, Mat. Bogme, J. Žunkovič, M. Bogme, J. Predikaka in Jož. Babosek. Hudo zadet je Anton Frank. Zgorelo mu je 6 volov, 2 kravi, 1 telica, 3 konji in 24 svinj. Nesreča je tem večja, ker ta edini posestnik, ki ni bil zavarovan, drugi pa le z malimi svotami. Reveži se torej priporočajo milosrčnosti blagih duš, zlasti dobrim Ruškim faranom, ki so pred 2 letoma veliko pomagali z deskami.

V 2 letih je tukaj gorelo 6krat. Kaj je temu vzrok? Večno pravdanje, ki ga kmetje med seboj imajo, sovraštvo, maščevanje in ubožanje vsled velikih davkov. Kmet na kantu se da dobro zavarovati in si hišo sam zapali, da po takšnem zločinu pride do denarjev. Tokrat je pa najbrž sovražna in maščevalna roka veliko nesrečo zakrivila.

Od Dravinje. Prišla je uže pred nekaterimi leti judovska družba k nam ter je od grajščaka Sparovica kupila gozd na posekovanje in res so sedaj slekli Boču prejšnjo zeleno in košato odejo. Mnogo let bo preteklo, preden se sedanjemu posestniku posreči le nekoliko popraviti škodo, kar bo se vé moral storiti, ako hoče zabraniti, da mu nalive zemljišča iz reber ne zasujejo ter ne zagrnejo Studenic v blato. Kdo bo pa škodo popravljaj, katero bodo od selej še pogostejše toče okoli narejale? Slišimo, da so se judovski pokončevalci gozdov zavlekli sedaj nekam v obližje pri Slov. Bistrici in potem baje nameravajo sleči Pohorje tam, kder zapoveduje Faalski grajščak. Jednako delajo lagodni podvzetniki v gornjem in srednjem Štajerskem, jednako na Koroškem; živa duša ne pomisli, kaj bodo zanamci imeli, nihče se ne briga, da bodo v kratkem denarstveni mogotci gozdno bogastvo naših dežel uničili, ki utegnejo še golemu Krasu podobne postati. — Od sv. Jerneja pri Ločah do Legrada v Medjimurji vleče se ne preširoka pa tudi ne globoka proga najizvrstnejšega črnega premoga, katerega so uže mnogo izkopali in prodali. Sedaj so odprli nove premogove jame v Vrhovljah pod Poličanami. Kneginja Davidovova jih ima v najem. Podjetje vodi znani inženir Mih. Sime-tinger. Premog je res lep! Želeti je, da bi se odprlo še več takšnih jam ter ljudje dobili dela in zasluzka. V tem zmislu je močno obžalovati, kar se nam iz Brezna pri Laškem poroča. Dunajski opekar vitez Drasche daje ondi neusmiljeno podirati in razdirati drago priredjene premogove jame, čeravno je še v njih više 300.000 centov premoga. Sploh spodnja Štajerska ima še bogatih zalog premoga in drugih rudnin pa nesrečno „sleparstvo“ sedanjih dnij tega ne obračuna, če se ne daje porabiti v še večje sleparije. — Naši nemškutarji in razškropljeni Nemci se norčujejo Slovincem, ki po g. dr. Vošnjaku zahtevamo v srednjih šolah slovenščino kot podučni jezik zraven tega, da je nemščina predpisan predmet tako, da se naši dijaki polagoma tudi nemški dobro naučijo. Toda le-ti nemškutarji in Nemci so pravi bedaki, ker v Mariboru in Gradci svojim otrokom namesto slovenščine, katere so potrebni, pšejo pusto angleščino in francoščino, katere ne bodo nikoli potrebovali. Angleži in Francozi imajo na kope desetkrat boljših ljudij na razpolago, nego so sinovje naših nemškutarjev in Nemcev! Težko, da bo kedaj kakov Francoz ali Anglež po enega teh k nam pisal! Sploh pa večjih bedakov in budal nima živi svet ne, kakor so naši nemškutarji. Sami sebe pokončavajo tem bolj, čem huje sami sebe ponemčujejo.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. V državnem zboru sprejele so se vse resolucije ali sklepi finančnega odbora gledé na narodne pravice Čehov, Slovencev in Rumunov v šolskih zadevah. Takšni sklepi ne pridejo v gosposko zbornico, ampak ostanejo nekakšen zaukaz ministrom, ki zamorejo željam takoj ustreči, ako le hočejo. Sploh pa moramo priznati, da so slovenski, česki, hrvatski poslanci iz Primorja in Dalmacije, potem nemško-konservativni poslanci vseskozi spretni deloma izvrstni govorniki in opazni politikarji, med tem ko ustavaki skoro vedno staro gardo na bojišče pošiljajo in pogosto kar besnijo in rohnijo. Tako je se Herbst repenčil, zakaj je minister finančnemu odboru pritrtil ter ni zahteval denarjev za nemško šolo v Zadru in Dobrovniku, zavoljo par nemških oženjenih oficirjev pred leti ustanovljeno; šola nemška bo morala sedaj prenehati; bil je pa od poslanca Montija in grofa Hohenwartha pobit in potlačen. Poslanec Nabergoj je se pritožil, zakaj je v Trstu in Gorici zraven italijanskih gimnazij in realk še nemška višja gimnazija in realka, akopram ni nič Nemcev ondi, a Slovenci, ki storijo večino prebivalstva, nimajo niti ene srednje šole; jednako pritoževal je se poslanec Vitezič zavoljo nemške gimnazije v Pazinu, kder niti enega Nemca ni. — Jako osupnilo je liberalne ustavake, ko jim je minister Konrad-Eibisfeld razlagal, da je treba za versko odgojo v šolah več storiti, narodom pravice priznati in bremena ljudem sploh polajšati. Te pametne besede so ministra spravile ob vse zaupanje pri liberalcih. Minister bržčas zavoljo tega ne bode zbolel. Državni zbor je sprejel vojaško postavo, po kateri bodo nesposobneži za vojaštvo plačevali poseben znesek v denarjih, tako zvano „vojaško takso“. Dne 15. maja preneha državni zbor delovati in pozvani bodo deželni zbori. — Za česko in moravsko deželo izdalo je ministerstvo ukaz, vsled katerega se bo ondi s slovanskimi strankami vseskozi uradovalo v českem jeziku. Slovenci pričakujemo jednak zaukaz, da ne bodedo še dalje uradnikom na voljo dani, ali hočejo slovenski uradovati ali ne. — Ogerski judje začeli so zoper Čehe ščuvati po novinah; ogerski državni zbor je sklenil proračunski razgovor in pokazalo je se, da bodo letos Magjari zopet 19 milijonov več potrošili, nego prigospodarili. Pomanjkljaj hočejo pokriti po starej navadi s posojilom, z zlato rento. Večno to ne bode kazalo. Hrvate tlačijo Magjari vedno bolj, finančni uradniki morajo se učiti magjarski, a na vseučilišči v Zagrebu osnovali so profesorsko stolec za magjarski jezik. Nadvojvoda Viljelm odpotoval je v Sarajevo; to je drugi cesarski princ, ki je odšel ogledovat Bosne in Hercegovine.

Vnanje države. Turki so Črnogorce dobro za nos zvodili. Namesto Plave in Gusinja obečali so kos zemlje ob Skadarskem jezeru. Vendar pre-

den so Turki pete odnesli, spustili so dobro orožane Albance v trdnjave, ki so v Črnogorce začeli močno streljati, ko so ti hoteli zemljo zasesti. Črnogorski knez je se pritožil pri velevladah evropskih zarad turške goljufnosti. — V južnej Bolgariji so turškega nemca Schmida, kojega je še sultan za finančnega ministra in vobuna vrinol, zapodili. — Rumuni pa nenavadno veliko vojsko zbirajo, baje 30 regimentov. Vsak se vprašuje, čemu in zoper koga? Vedeti pa nam je, da je rumunski knez pruski princ in pleše, kakor Bismark piska. Ta lovi sedaj Francoze in jim obeta nebo in zemljo, razven one, kder par nemcev stane, da bi ž njim se zvezali. Ali Francozi rajši držijo z Rusi in sedaj tudi z Angleži, ko je Gladston postal minister. — Na Francoskem so ministri in juda Ferryja v mestu Lille skoro natepli, ker jezuite preganja; napravili so mu mačkinjo muziko. — V Saragosi na Španjskem je slovita pot Matere božje; nedavno je 14.000 vernikov vhajalo v procesiji; neverni liberalci so pa dinamit-patrone med nje poganjali in več ljudi ranili in usmrtili. — V severnej Ameriki nastal je ob reki Misisipi strahovit veter vrtinec, ki je več mest podrli in veliko 100 ljudij ubil. — V Afganistanu so Angleži po krvavej bitki vzeli mesto Gaznuit. — Ruski minister knez Gorčakov ni umrl, marveč uže okreva. General Melikov je nihilistični šunder precej vtolažil, sedaj se pogaja s Poljaci, da jih spravi z Rusi.

Za poduk in kratek čas.

Slovani ob nemškej meji.

III. Preden je se moglo izvrševati mirno in uspešno ponemčevanje zapadnih Slovanov, prelila sta nasprotna si naroda veliko krvi. Slovansko državo Samovo stiskali in naposled razdjali so mogočni sosedje Obri, Longobardi, Bavari in naposled Franki. Z Longobardi rvali so se koroški Slovenci pogosto na Furlanskem in jih zlasti l. 680 grdo pretepli ubivši ošabnega Ferdulfa skoro s vsem njegovim plemstvom vred; l. 738. so kranjski Slovenci otresli plačevanje davka furlanskim Longobardom; sploh pa je konec bojem zoper Longobarde bil storjen potem, ko so zmagoviti Franki longobardsko državo uničili l. 774.

Ker so po Samovi smrti divji Avari, od Slovanov sploh Obri imenovani, se nekoliko opomogli in Slovence začeli zopet nadlegovati, zazove prvi nam po imenu znani vojvoda gorotanskih (koroških) Slovencev, namreč Borut, sosedne Bavarce na pomoč. Bavari prihrujejo črez planine, pomagajo Obre zapoditi, a ob enem posilijo Slovence pripoznati vrhovno oblast bavarških vladarjev. Slovenci so takrat zgubili svojo nezavisnost, svojo samostalnost in svobodo. Borut moral je sina Karasta ali Gorazdo in bratiča Hotimirja zastaviti v poroštvo obljubljen jim zvestobe. Bavari so mlada slovenska kneza

odgnali in zaprli v samostan na otočici Kijemskega jezera; tukaj sta prejela sv. krst in poznej zaporedom bila na Koroško odposlana kot Bavarem udana kristijanska vojvoda. Bavarski vladarji delali so močno na to, da bi se Slovani pokristijanili ter so v ta namen osnovali brizensko, salcburško, reznansko, pasavsko škofijsko stolico, od koder so izhajali številni misijonarji med sosedne Slovence. Na Koroško je takrat prišel sv. Modest, ustanovitelj cerkve Gospe svete pri Celovci. Sprva se Slovenci niso preveč branili krsta. Toda ko so videli, kako jih bavarski vladarji s pomočjo nove vere podjarmiti strežejo, zdignili so se hipoma in vse misijonarje iztirali, kolikor jih niso poklali. To je dalo Bavarcem povod iz nova z vojsko udariti nad Slovence in jim vsiliti vojvodo Vladuha, ki je bil kristijan in se tujcem voljno pokoraval. Bavari so popolnem vžugali Slovence gorotanske in one ob podunavskih krajih stanujoče. Videti je bilo, da bode bavarska sila dolgo obstajala. Vendar to je bilo le tako videti. V kratkih desetletjih obnemogla je pod še večjo frankovsko silo. Franki so namreč v osebi Karola velikega dobili najmočnejšega in najslovitnejšega vladarja; sledovje njegovega upliva pri nas so še sedaj poznati ko je po njegove smrti preteklo že 1066 let. Karol je po pravici imenovan: veliki, to pa v mnogovrstnem oziru. Sedem čevljev visoki orjak zdrobil je longobardsko kraljestvo, se dal v Rimu od papeža venčati in maziliti v rimskega cesarja ter je bil tako ntemeljitelj novega rimskega cesarstva, kojega zadnji vladar je bil naš l. 1835 umrl cesar Franc, ki je l. 1804 naslov rimskega cesarja odložil. Karol veliki je bavarsko silo potlačil, a ob enem tudi nas Slovence svojemu gospodstvu podvrgel l. 788. Zadnjega bavarskega vladarja Tasila je odstavil in dal zapreti v samostan, kder je pozabljen umrl. Potem je udaril na Obre; sam je prodril do vtoka Rabe v Dunav in se nad Sabarijo na Ogorskem vrnil v Režno na Bavarskem. Njegov sin Pipin je pa naposled iz Italije čez naše slovenske pokrajine v zvezi s hrvatskim kraljem Znonimom vdrl čez Dunav in ondi slednje zavetišče Obrov izropal. Zlata in srebra je toliko nabral, da je več časa cena tem zlahtnim kovinam bila jako nizka. Peščica nekdanj strahovitih Avarov ali Obrov je zbežala k Bolgarom, kder so se sčasoma pozgubili. Obri so preminoli, da ni več ne duha ne sluha o njih. Zapuščeno deželo naljudili so potem večjidel slovanski rodovje iz severa prišedši čez Tatranske planine. Na Furlanskem ustanovil je Karol veliki sila mogočno namejno markeštvo, ki je dolgo vžugavalo Kranjce, Istrijane in Hrvate globoko v Dalmacijo. Ob enem je Dravo odločil kot mejo med nemško salcburško nadškofijo in italijansko-oglejskim patrijarhom. Furlanskemu podobno markeštvo ustanovil je v Lavrejaku ob Dunavu in v Reznem; tako je bila pot odprta, nadelana in utvrdena mnogostoletnemu sledečemu ponemčevanju Slovencev. Ti se tudi niso poznej

nikoli več resno in zdatno temu z mečem v roki upirali, ako izvzamemo napor Ljutevita posavskega zoper Karolovega naslednika. Ljudevit je namreč skušal zbrati Slovence in Hrvate ter jih v jedno jugoslovansko državo združiti sluteč, da je le tako mogoče sosedom ubraniti se. Tri leta je se hrabro boril. Franki, Italijani in Nemci so razsajali strahovito, celó otročiče nedolžne so slovenskim in hrvatskim materam trgali iz naročja in jih psom metali, da so jih te zveri žrle. Vkljub temu pa Ljudevita, slavno borečega se za obzidjem v Siseku, niso mogli uničiti. No, in česar ni mogel tujec do-gnati, to je storil domačin, izdajica; lastni stric Porin, frankovski strankar med Hrvati, ubil je Ljutevita jeseni l. 823.

Karolu velikemu imajo se Nemci zahvaliti tudi za poznejše uspešno trebenje severnih: čeških in polabskih Slovanov. V 30letnem boji premagal je nemške Sakse in tako frankovsko-nemško državo potisnil do slovanske meje, katero je utrdil z mesti in samostani. Čehov je se pa sam lotil. Prvič je l. 772 iz Rezna prhnil nad nje. Grozno je razsajal po deželi: slovanske fantiče je dal z mečem meriti; kateri je bil dolžji od meča, bil je brez vsake milosti zaklan. Takih zverinstev nam ne poročajo morebiti razjarjeni domači slovanski pisatelji, ampak — nemški zgodovinopisci. Ti se še ponašajo s takšnimi junaštvii in hvalijo zlasti nekega orjaka „Eishera“ ki je posebno izurjenost kazal v pobijanju čeških fantičev. Vendar tolike krutosti Čehov niso vžugale in Karol je l. 805 zopet začel boj zoper Čebe. Prejel jih je s trejmi vojskami, ki so se niže Prage združile ob griči: Rip. Opravile pa vse skup niso nič, ker so se jim Čehi opazno povsod izogibali, čakajoč, naj Frankom in Nemcem zmanjka živeža. In res, glad in pomanjkanje prisili te iz dežele umakniti se. Uspešneje vojskoval je se Karol zoper Sorbe ob Zali l. 806. Knez Miliduh je storil junaško smrt. Ko so Franki in Nemci l. 814 v Ahenu pokopali Karola velikega, zapustil jim je krepko podlago razširjevanju grmanskega življa v Slovanih.

Smešničar 18. Kmet prepirljivec zgubil je svojo pravdo ter se jako kislo držal, ko mu njegov odvetnik ali advokat na mizo položi osoljeni račun z „akti“ t. j. pravdinimi pismi vred. Mož jih vzame v roko in pazljivo pregleduje ter reče: za božjo voljo, plačati imam toliko denarjev, tukaj pa vidim, da je vsaka pola papirja le do polovice napisana, druga polovica je prazna, čemu taka potrata? Odvetnik ga miri rekoč: dragi moj, tega Vi ne razumete, to se reče pri advokatih „akte mlatiti“. Kmet uvidevši, da je vse ugovarjanje zastoj, prosi advokata potrpeti rekoč: gotovih denarjev sedaj nimam, a če hočete ponudim se Vam za mlatiča ter sem voljen na Vašej pristavi izmlatiti letošnje žito. Advokat pritrdi. Čez nekoliko časa pride advokat na pristavo gledat. Ali kako se prestraši, ko zapazi, da je vsak snop le na pol izmlačen. Nevoljen reče kmetu: za božjo voljo, ali imate še

kaj vesti, toliko služiti pa tako slabo delati, snopovje ima v sebi še dobro polovico zrnja, čemu taka nemarnost? Kmet pa miri advokata rekoč: dragi gospod, tega pa Vi ne razumete, to se reče pri nas kmetih „akte mlatiti“.

Razne stvari.

(*Ravnatelj mariborske hranilnice*) izvoljen je trgovec g. Geuppert.

(*Nevihita s točo*) je okolici mariborske 24. apr. učinila veliko škodo, zlasti po vrtih in cvetočem sadovju, menje po vinogradih in njivah. V silnej burji je koroški vlak trčil na dravskem mostu v prazne vozove, kojih je 11 bilo zdrobljenih, vlak je se ustavil, mašina na stran prevrgla in most oškodila. Ljudje so vsi prej srečno odskočili.

(*Italijanskih delavcev*) zidarjev je Hausambaški grajšček grof Nugent najel, da mu grad popravljajo. To je domače zidarje tako razkačilo, da so iz Rogoze v noči 23. aprila t. l. prišedši napali spalnico in tuje delavce tako pretepli, da so 3 morali v bolnišnico, drugi so pa zbežali. Pričela je se sodnijska preiskava.

(*V Libojah*) celjskega okraja je nekdo gozd užgal, posestnik Čokan in Holovar sta poškodovana; zgorelo je 4 orale gozda.

(*V Slatini*) so se sprli zaradi srenjskih volitev in bo razpisana nova volitev.

(*Ptuj in Laški trg*) je se tudi zglašil zoper slovensčino v srednjih šolah in pripravniških — zastonj.

(*Pri Mali nedelji*) je v gozdu nepoznan človek z nožem napal 13letnega sina J. Ratekovega od sv. Lovrenca na dravskem polji in mu vrpal 1 fl.

(*Žganja prenapil*) je se P. Jereb v Ljubnem, da se je pijan v potok zvrnil in utonil.

(*Ljutomerska okrajna posojilnica*) ima 9. maja t. l. občni zbor. Načrt: račun od l. 1879 z določilom o letnem pridobitku in odvezo načelnitva zastran tega računa, izločitev društvenikov, ki društvenih pravil ne izpolnjujejo, izžrebanje in volitev 5 udov v nadzorno svetovalstvo. Zborovalo se bode v šolskem poslopju ob 8. uri predpoldnem. Društveniki so vljudno povabljeni.

(*Bučelarsko društvo mariborsko*) objavilo je račun od l. 1879. Dohodkov bilo je 161 fl. 52 kr. stroškov 87 fl. 1 kr. Več prihodnjich.

(*Koroški poslanec plem. Moro*) je v državnem zboru priznal, da slovensko deco na Koroškem vseskozi, vsaj od 2. razreda naprej, podučujejo samo le v edino — zveličavnej nemščini, da, čuda golema, celó sveti krščanski nauk pšejo slovenskim otrokom v nerazumljivej nemščini! To bodemo si zapomnili slovenski narodnjaki!

(*Na Polensčaku ptujskega okraja*) pogoreli so 4 posestniki. Tudi vel. č. g. Jak. Meška, znanemu blagemu župniku in iskrenemu narodnjaku pri sv. Lovrenci v Slov. goricah pogorela je pri vinogradu hiša s prešo vred.

(*Iz Slov. Gradca*) se nam piše, da so tamošnji nemčurji tako dolgo rovali, da je bil obče spoštovani in vrlo narodni c. k. okrajni sodnik g. J. Pehare prestavljen globoko v Kranjsko. Narodnjakom je sila žal za blagega gospoda. Slov. gračani bi ne bili pravi nemčurji, ko bi ne bili se zglašili zoper slovenski podučni jezik. V soboto 1. maja bo se okrajni zastop brez dvombe odločil za slovenske nove katasterske pole: Slov. gračani terjajo za ves okraj le nemških pol. Takšnih zagrizencev še niti v Mahrenbergu ni, kder so se odločili za slovensko-nemške pole. Kar je celó prav. Slovenska imena so vsem v okraji znana, nemška pa ne! Ta so le v starih katastrih in v uradnicah v navadi! Zato pogosto nihče ne vé, kde je kaka dražba, ker sedanjih nemških imen ne pozna.

(*Prošnjo za slovenske srednje šole*) na državni zbor so poslale iz Ormoškega okraja srenje: sv. Miklavž, Brebrovnik, Hermanec, Kog, Adrijanci, Jastrovec, Vitan in Šalovec. Živile narodne občine!

(*Ničvreden pobalin*) Fr. Gorinšek je 24. t. m. v Zbelovem konjiškem okraja v gorci skal 79letnega starčka P. Grila, ker mu ta ni hotel vina piti dati. Starček je drugo večer umrl. Ubijavca so odgnali žandarji v Konjice, kamor je rad šel rekoč: zdaj imam vender „gvišen kvartir“ in „dobro košto“.

(*V Gornjem gradu*) odprejo slovesno čitalnico v nedeljo 2. maja t. l.

(*Zlati križec*) za zasluge prejel je od cesarja g. nadučitelj J. Vajngerl v Cirkovicah in upokojeni učitelj g. Hriberšek v Podgorji.

(*Spmembe v Lavantinski škofiji*). Č. g. Mih. Bračko pride za namestnika k sv. Antonu na Pohorji. — Prestavljeni so čč. gg. kaplani: J. Satler k sv. Jurju v sl. gor. — M. Kelemina k sv. Ilju v sl. gor., — Fr. Rojko k sv. Lenartu v sl. gor. — Fr. Dobnik k sv. Benediktu v sl. gor. — Ena kaplanija v Šoštanji ostane začasno izpraznjena. —

(*Milostljivi knez in škof*) so o priliki birmovanja v Hočah (28. t. m.) ondotnega župnika in dekana č. g. Mart. Strajnsaka imenovali za k. šk. konzistorijalnega svetovalca.

(*Za družbo duhovnikov*) so vplačali čč. gg. A. Slatenšek 10 fl. (ustn. dopl.), Jož. Pečnik (župnik) 70 fl. (ustn. in letn. dpl.), Jož. Hajšek 1 fl. in Pihler 2 fl. letn.

Loterijske številke:

V Gradci 24. aprila 1880: 21, 88, 10, 72, 56.
Na Dunaji „ „ 82, 18, 65, 64, 70.
Prihodnje srečauje: 8. maja 1880.

Služba

3—3

Organista in mežnarja je pri sv. Mihelu polek Šoštanja izpraznjena. Prosilci naj se oglašijo pri cerkvenem predstojništvu do 8. maja.

Cerkveno predstojništvo sv. Mihela pri Šoštanji.

Jožef Prislan usnjarski mojster v Brašlovcah

prej Jakob Homšak (Tonka)

priporočuje svojo usnjarno za vsa v to rokodelsko stroko spadajoča opravila, dalje priporočuje vsakovrstnega usnja za čevljarje, sedlarje itd. Tudi surove kože vsake sorte vstroji po najnižji ceni, v Brašlovcah, pošta Frasslau (Cilli).

Orgljarska služba

razpisana je s službo cerkovnika vred pri sv. Lenartu v Slov. goricah. Kdor želi službo dobiti, naj se pismeno ali ustmeno oglasi pri dotičnem dekanu, kjer se tudi dohodki zvejo.

Zahteva se, da je prošnik oženjen in vojaščine prost.

2—3

Služba organista in mežnarja

združena je razpisana pri sv. Martinu na Ponikvi poleg južne železnice. Prošniki se naj oglasijo pri cerkvenem predstojništvu do 23. maja.

2—3 *Cerkveno predstojništvo na Ponikvi (Ponigl).*

Sejem pri sv. Antonu v Slov. gor.

bo letos v torek dne 4. maja, kar slavnemu občestvu naznanja.

Ignacij Alt,

2—2

prireditelj sejma.

2—3 Plemenski biki

plemena „Mürzthal“, v Štajerskeji črednej knjigi vpisani, so na prodaj v graščini Pragwald blizu Celja. Natančneje pri graščinskem opraviljstvu.

Ustanovljena leta 1869.

Prva in največja glavna zaloga vseh izvirnih mašin šivalnic, edini zastopnik v Mariboru

Matija Prosch,

e. k. priv. trgovec,

v lastnej hiši, v gosposkeji ulici šte. 23., v učilniškeji ulici šte. 2. 15—32

Oznanilo.

Vzajemna zavarovalnica graška proti ognju obhaja letos svoj občni zbor v Gradci dne 24. maja in če treba še dne 25. maja 1880, to pa ob 10. uri predpoldnem v dvorani deželne hiše v Gradci ter vabi deležnike k udeležitvi.

Načrt:

1. Poročilo o računih 51. pravičnega leta 1879. in nasveti, kaj se ima storiti s prigrisodarjenim denarjem?
2. Poročilo pregledovalnega odbora o pregledu računov za l. 1879.
3. Proračun za pravično leto 1880.
4. Nasvet o tem, koliko se naj deželnej razstavi graškeji dovoli podpore v denarjih?
5. Volitev računskih pregledovalcev.
6. Posvetovanje o družbenih pravičih, katera so se bila prenaradila v smislu sklepa v občnem zboru 6. maja 1878.
7. Poljubni nasveti.

Na ta občni zbor pozvani so p. n. gospodje družbeniki, ki imajo do udeležitve pri njem pravičo po § 93. pravič zavarovalnega oddelka za poslopja, po § 12. oddelka za preigibne reči, ali po § 24. oddelka za zrcala. Potrebne izkaznice (Legitimations-Karten) dobijo pri družbinem ravnateljstvu brž, ko se družbeniki za nje oglasijo, jednako tudi, ako kdo želi, tiskani načrt novih pravič, ki pridejo pri občnem zboru v pretresovanje.

Omenjeni § 93 pravič se glasi: „pravičo zborovati, glasovati in voliti v občnem zboru ima zraven upravnih svetovalcev družbenik, kateri je reči v dotičnem pravičnem letu za 6000 fl. vrednosti zavarovane imel ter od ravnateljstva izkazni listič k vstopu v občni zbor prejel“.

Navedeni § 12 se glasi: „... isto pravičo ima vsak družbenik, ako je najmenje eno leto v zavarovalnem oddelku za preigibne reči zavarovan bil za 6000 fl. vrednosti“.

Konečno še navedeni § 24 veli: „isto pravičo ima tudi družbenik v zavarovalnem oddelku za zrcala, ako je vsaj leta dni bil zavarovan najmanje za 1000 fl. Vender udeležiti zborovanja sme se le v prašanjih, ki zadevajo njegov zavarovalni oddelek.

V Gradci dne 24. aprila 1880.

Franz grof plem. Meran

generalni ravnatelj.